SỐ THỨ 1467 NGÀY THỨ BA 14 MARS 1922 NĂM THỨ MƯỜI

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ : 0$02

HANOI

Một năm.	6$00	6$90	6$30	6$30	6$30	6$60	9$00	
Các hàng xứ								
Các công sở	»	8.00	8.00	8.00	8.00	9.00	»	
Sáu tháng.	3.00	3.50	3.20	3.20	3.20	3.30	4.50	
Ba tháng.	1.50	1.75	1.60	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng.	0.50	0.60	0.55	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Propriétaire : T. E. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỢI
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-SUẤN

Adresse télégraphique TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
Tài-khoản n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 2 lignes au cmde hauteur, sur 0 m 065 de large.

Une seule insertion. . . .	0$10 la cm
Par contrat annuel	»
Par centimètre et par insertion.	0$10 le cm
Réclame dans la 1re page. . . .	2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales.	1$50 le cm

On traite à forfait pour les contrats importants.

SOUSCRIVEZ A L'EMPRUNT INDOCHINOIS EN PIASTRES

MUA BÁN QUỐC-TRÁI ĐÔNG-PHÁP TÍNH BẰNG BẠC

宣東貿易法公司照價算銀元

Mau mau! Kẻo lỡ mất cái cơ-hội tốt này!

Cuộc công-thái sáu triệu bạc mà chính-phủ Đông-pháp ta phát hành từ ngày 5 đến 25 Mars này để lấy tiền làm nốt con đường xe-hỏa Vinh-Đông-hà là một việc lợi ích rất lâu dài to-tát cho cái tiền-đồ kinh-tế của cả nước ta. Về phần những người mua trái-phiếu, vừa làm được cái lợi chung cho nước, vừa mưu được cái lợi riêng cho nhà, các lẽ ấy bản-báo đã giải rõ ra ở trên tờ báo này nhiều lần, chắc không còn ai phải nghi ngờ nữa.

Quốc-dân ta phần nhiều người cũng đã thâm hiểu cái lẽ mua trái-phiếu kỳ này là một cái nghĩa-vụ ái-quốc rất quan-trọng mà lại là một cái phương-thuật làm giàu rất chắc chắn, nên từ hôm bắt đầu bán trái-phiếu đến nay, ai nấy đều hoan-hân cổ-vũ, người nhiều kẻ ít, nỏ nhau mà dự vào cuộc công-thái là một cuộc nghĩa-lợi hai bề trọn vẹn, ở đời ít khi gặp được có cái cơ-hội tốt như thế bao giờ. Mới từ ngày 5 đến 12 Mars, trong tám hôm trời, số tiền ở các nơi bán trái-phiếu đã cộng được đến hơn năm triệu bạc rồi; thế là số tiền công-thái sáu thành đã thu được quá năm thành, chỉ còn không đầy một triệu nữa là mãn số; có lẽ không kịp đến ngày 25 Mars mà trái-phiếu phát-hành đã hết cả rồi, người nào để chậm lại sau thì e không còn trái-phiếu mà mua nữa. Một cái cơ-hội tốt như thế mà ta lần-lữa để cho lỡ mất thì chẳng là đáng tiếc lắm ru?

Ai chưa mua trái phiếu thì nên mua gấp ngay đi, kẻo đến khi trái-phiếu hết rồi, không mua được thì thật là uổng quá.

B. Q.

Một phương thuốc chữa bệnh chán đời

Ít lâu nay, trong xã-hội Việt-Nam ta, đột nhiên thấy sinh ra một bệnh đã lan hầu khắp các nơi: từ nơi đô-thị thị-thành, đến chốn cô thôn u-uất, từ nơi lầu son gác tía, đến chốn ngõ hẻm hang cùng, từ đám thượng lưu cho chí trung lưu, từ bực nam-nhi cho chí nữ-giới, đâu đâu cũng thấy người mắc phải, hoặc ta thân rằng mắc phải cái bệnh truyền-nhiễm ấy. Bệnh truyền-nhiễm ấy là gì? Tức là một bệnh về tinh thần, các nhà thượng-lưu, các tay văn-sĩ kêu là « yêm thê », mà nói nôm na ra ta gọi là bệnh « chán đời »!

Ôi! Yêm thê! Yêm thê! Ôi Chán đời! Chán đời! Này bệnh kia ơi! Mi từ đâu đến, mi ở đâu ra, chẳng hay cần nguyên mi làm sao, mi sinh bởi giống vi-trùng gì mà mi đã hăm hại biết bao nhiêu con nhà Nam Việt, biết bao nhiêu nòi giống Hồng Tiên của ta thế?

Phải. Ngày nay cứ xem những báo, xem những ở các báo chương tạp-chí, cứ xem những sách văn-chương bán ở các hiệu sách nhà in, cứ nghe những câu chuyện của những người có ít nhiều học thức thì thật thấy lắm người mắc phải bệnh chán đời. Nào là văn-sĩ chán đời, nào là khuê các chán đời, nào là ông cụ chán đời, nào là con nít chán đời, sách nào thấy thơ chán đời, báo kia thấy văn chán đời, nay diễn-thuyết về chán đời, mai bàn bạc về chán đời, tới đâu cũng chỉ thấy thở vắn than dài, ngậm ngùi phiền não về một nỗi chán đời!*

Chẳng biết rằng đời kia đáng chán hay không mà có lắm kẻ chán đời như thế? Về vấn-đề « đời đáng chán hay không đáng chán » này, đã có một nhà văn-sĩ có thể gọi là thủ-lĩnh của đảng chán đời, bàn đến trường tận rồi, đáy hãi tất phải nói đến cho rườm tai độc giả, lại thêm lạc mất đầu bài. Ta chỉ nên xét về phương diện bệnh cần để tìm phương cứu chữa mà thôi. Song, trước khi bàn về cách cứu chữa ấy, tưởng nên thử thực rằng tác giả đây không phải là một nhà lang-y chuyên-trị chữa bệnh tinh thần, vậy phương thuốc bản giải sau đây cần phải hỏ cứu thêm vào, chớ không dám chắc là một phương thần-dược.

Trước hết cứ theo phương pháp đích đáng, ta phải tìm căn bệnh. Vậy ta có thể chia cái bệnh chán đời ra làm hai thứ, tuy tên gọi giống nhau mà căn nguyên có khác. Hai thứ ấy một là chán đời ích kỷ, hai là chán đời cao thượng.

1° *Chán đời ích-kỷ* — Chán đời ích-kỷ tức là vì mình mà chán đời, chớ không phải vì đời mà chán đời. Nay như những kẻ vì không biết tự-lượng, không biết xét tài học mình cao thấp dường bao, mà có những điều hi-vọng cao xa, sức mình khó với tới được, đến nỗi hi-vọng không đạt, lỡ bước lỡ thời, mới sinh ra bụng chán đời, ghét đời, bảo đời là bạc bẽo với mình, như thế há chẳng lại vì mình mà chán đời đó ư! Lại như những kẻ vì lỡ một lần hai, làm những sự trái luân thường đạo-lý, làm những điều nguy-hiểm phong hóa lẽ nghĩ, đến nỗi bị thế gian đàm tiếu, để ra ngoài xã hội, coi rẻ coi khinh, thế mà rồi cũng vì thế mà sinh bụng chán đời, như thế há chẳng lại vì mình mà chán đời ư! Những nguyên-nhân về bệnh chán đời ích-kỷ này kể ra còn nữa, song toàn là vì tư lợi tư tâm cả. Cách chán đời như thế thật là ích-kỷ vô cùng, không có chút chi cao-thượng cả. Giả-dĩ lại lắm kẻ vì bụng ghét đời chán đời ấy mà sinh ra lòng ghê lạnh đối với đời, không biết gì đời, không muốn làm gì cho đời nữa, chỉ ngày ngày tiêu diêu khoái lạc, hoặc ẩn nấp một nơi kín đáo, đem mình tránh khỏi cuộc sinh-hoạt can hệ cho đời kia. Những người ấy thật là thành một hạng người vô ích cho nhà, cho nước, cho xã-hội nhân-quần, cũng vì bệnh chán đời mà ra. Ôi! há họ không hiểu rằng: « nhập thế-cục bất khả vô công-nghiệp » ư!

Cái bệnh chán đời ích-kỷ này thật có nhiều điều phương-hại cho quốc-gia xã hội, vậy cần phải tìm cách cứu cấp ngay đi. Thiết tưởng muốn chữa bệnh này cần phải có nghị-lực, phải kiên-tâm, phải biết tự lượng, phải bỏ lòng tham vọng quá đáng và phải biết tự trọng tự-quí mới được. Phải có nghị lực, phải có kiên-tâm thì công-danh sẽ có thể thành được mà không đến nỗi hóa ra hạng dở dang, hi-vọng sẽ có cơ đạt được mà không thành ra người thất-vọng, như thế còn lẽ gì mà chán đời! Phải biết tự-lượng, phải hạn-chế lòng dục vọng, thì không khi nào sẽ tự tưởng đến những sự viển-vông, những điều cao xa thái quá; hi-vọng đã không cao xa thì sức mình có thể theo đuổi cho tới khi đạt được; đã đạt được thì can chi nữa mà chán đời! Nếu ta muốn tránh những điều thất-vọng thì trước hết ta phải liệu chừng sức ta, tài ta, chớ nên muốn được ông trăng trên trời, muốn được vật quí đáy biển. Vẫn biết rằng hễ muốn thì có thể được (vouloir c'est pouvoir) song phải tùy thứ muốn, chớ nên vin lấy câu ấy mà đòi xây những lâu-đài ở Tây-ban-nha, thì sao cho thỏa lòng ao ước được, mà chẳng sinh ra thất vọng chán đời! Sau hết nếu biết tự-trọng tự quý, tất biết giữ phẩm-giá mình, mà không khi nào làm những điều xằng điều bậy, trái phong-hóa, ngược luân-thường, như thế còn ai dám khinh mình, rẻ mình, ai là không tôn trọng mình. Đã được đời trọng đãi quí phục thì tất không khi nào sinh bụng chán đời nữa! Tóm lại, nếu có những cái được tính trên này thì sẽ ưa đời, mến đời, sẽ có lòng làm ích cho đời, như thế tất khỏi được cái bệnh yêm thê ích kỷ kia mà không thành ra một hạng người cướp công xã-hội, ăn hại nhân-quần nữa!

2° *Chán đời cao thượng.* — Sao lại gọi là chán đời cao-thượng? Vì chán đời đây không phải là vì mình mà chán không phải vì cái tư-lợi nhỏ mọn mà chán, như phần nhiều người thuộc về hạng chán đời ích kỷ trên kia. Song vì lòng thương nhân loại, vì thấy cuộc đời có lắm cảnh éo le khắt, có lắm nỗi thảm đạm thương tâm, nên mới sinh ra bụng chán đời; tóm lại chỉ vì đời mà chán đời, chớ không phải là vì mình. Bụng chán đời này chỉ phần ít người có học thức cao xa, có bụng thương nhân-loại mới có mà thôi. Nhưng tuy có lòng yêm thế mà không dặt mình ra ngoài cuộc thế, không ghê lạnh với đời, vẫn một niềm làm việc cho đời, chớ không có ý cướp công xã-hội. Như thế thì cái lòng chán đời kia chẳng cao-thượng ư, chẳng đáng kính đáng trọng ư! — Tuy vậy ta cũng nên giữ gìn, vì bụng chán đời ấy dẫu không có hại to cho xã-hội như cái lòng chán đời ích-kỷ, song cũng có điều phương-ngại cho mình nhất là về đường tinh-thần. Nếu ta thường xúc cảm, hay đau lòng vì những điều trông thấy, thì quanh năm suốt đời chỉ những âu sầu trong da, héo hắt trong lòng, thân-thể vì đó mà suy vi, tinh thần vì đó mà kém cỏi, sự-nghiệp vì đó mà trễ nải ít nhiều, đời ta đáng lẽ ích nhiều cho nhân-quần, mà thành thử làm không được mấy. Ta nên biết rằng cuộc đời không những chỉ có những điều thương tâm khổ-thống mà thôi, lại còn có lắm sự có thể làm cho ta tức cười để giải trí cho ta được. Một nhà văn-sĩ Âu-châu có nói: « cuộc đời là một tấn bi kịch cho kẻ đa sầu đa cảm, mà là một tấn hài kịch cho nhà tư-tưởng xét suy. » (La vie est une tragédie pour celui qui sent et une comédie pour celui qui pense). Như thế nếu ta đau lòng vì cái bi kịch kia thì ta cũng nên giải trí bằng cái hài-kịch kia cho khuây-khỏa ít nhiều. Sau hết nếu ta muốn trừ bỏ cái bệnh chán đời kỳ đi, thì ta phải hết lòng vì nghĩa vụ của ta. Ở đời ai là chẳng mưu cầu lấy hạnh-phúc, mà khi đã có hạnh phúc ở đời thì tất không chán đời nữa. Mà kể các hạnh-phúc thì còn hạnh-phúc nào hơn cái hạnh-phúc ta hưởng sau khi ta đã làm hết nghĩa-vụ của ta. Khi ta đã được hưởng cái hạnh phúc ấy thì ta sẽ thấy cuộc đời có về hoan-lạc, có về tươi cười, ta sẽ nhìn cuộc thế bằng đôi con mắt lạc quan, chớ không có bụng chán đời như trước nữa.

Ấy đó, phương thuốc chữa bệnh chán đời, tác giả làm bản là thế, mong rằng sẽ hợp ý nhiều người, và sẽ giúp lắm người trừ bỏ được một cái bệnh truyền-nhiễm về tinh-thần đã lan khắp xứ Nam-Việt ta kia.

B. G

ÂU CHÂU BIẾN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 11 Mars 1922

Hội đồng các quan tài chánh thượng-thư của Đồng-minh liệt-quốc

Các quan tài chánh thượng-thư của Đồng-minh liệt-quốc đã điều đình xong một bản giao-ước về việc phân phát các số tiền bạc và các sản vật của Đức cùng các nước cựu địch cần phải nộp cho Đồng minh liệt-quốc.

Tại nhà ngân hàng Đại pháp

Nhà ngân hàng Đại pháp đã bá giá lợi tức mua các trái đơn xuống 5%.

Việc xứ Transvaal

Tin Johannesburg. — Linh tuần-cảnh và bọn đình-công hai bên xung đột với nhau, 1 người linh tuần cảnh và 12 người thường dân bị hại, 16 người linh tuần-cảnh và 34 người thường dân bị thương.

Paris, ngày 12 Mars 1922

Tại nhà đấu xảo Marseille

Tin Marseille. — Quan Sarraut đã đến thăm nhà đấu-xảo Marseille ngài lấy làm vui lòng lắm. Ngày 16 Avril này ngài sẽ chế-tạo lễ khai mạc.

Việc xứ Albanie

Tin La-ma. — Bọn khởi loạn xứ Albanie đã chiếm lấy thành Tiviani.

VÔ TUYẾN ĐIỆN

Bordeaux ngày 13 Mars 1922

Việc Đông-pháp

M. Marius Leblond có viết trong báo *Paris-Midi* một bài nói về cuộc công-thái Đông-pháp. Bài ấy nói: cuộc công-thái này thực là gây dựng cho cái nền tài chính thuộc-địa có một cái cơ sở vững vàng, mà thực là thích hợp với cái tình thần và nỗi khẩn-cầu của người bản xứ. M. Leblond có tán dương sự phát đạt của cô Đông-pháp. Trong số bác-cớ mà ngài lấy làm là có nói: Trong thời Đại pháp đương lâm ái-sầu của mình để trù tính mọi việc mà Đông-pháp mở ra cuộc công thái bấy-giờ thực là việc rất hay. Bấy ấy lại thuật lại lời quan tổng-trưởng bộ-thuộc-địa tại Thượng-nghị-viện: Cuộc công thái Đông-pháp thực là một cái gương tốt cho các thuộc-địa khác bắt chước, và là cái tang chứng rằng viện người bản-xứ đồng tâm hiệp lực với chính-phủ quả là gốc cái chính sách thuộc địa của nước Pháp vậy.

Hội-đồng các quan Tài-chánh bộ thượng-thư

Chánh-phủ có lời-cáo cho các báo-quán hay sự này:

Các quan Tài-chánh thượng-thư của Đồng-minh liệt quốc để hợp ý hầu với nhau về các vấn đề quan-hệ về sự phân phát số tiền thường của nước Đức.

Trong khi các ngài thương nghị với nhau, các ngài có bàn đến cái thể lệ đại-cương về việc bồi-thường. Các ngài xét rằng theo như tờ hòa-nghị Versailles, và lời bá cáo của chánh-phủ, thì các vấn-đề kỹ đại-để là thuộc về quyền hội-đồng bồi thường xử đoán. Nhưng các ngài đồng thanh mà công nhận rằng các chánh phủ Đồng-minh nên hộ lệnh cho những đại biểu của các chánh-phủ kỹ tại hội đồng bồi thường, để cảnh cáo cho các đại biểu kỹ biết rằng nay nên trù tính về việc kiểm soát cho chắc chắn để cải-lương nền tài chánh của nước Đức, càng là phải nước Đức mộ ngoại thái mà lấy tinh thương-chánh, cùng các tài sản khác của tư-làm của bảo-lãnh, thì Đức mới có thể đủ tiền mà nộp khoản bồi-thường được. Các quan thượng thư cũng có bàn đến các trái khoán của các nước Đồng-minh vay mượn của nhau trong hồi chiến-tranh mới rồi nữa.

Các quan thượng-thư Đồng-minh điều-đình với nhau về các vấn-đề kỹ, thực là lợi cho nước Pháp vô cùng. Lại nhất là những việc sau này. Tỉnh sở kinh-phí về việc trả binh tại miền Lai-nhân làm một số nhất định là bao nhiêu; bắt người Đức phải chịu số tiền phí tổn về việc thu ban binh 1919 ngày năm 1921, để trợ lực cho đạo-quân trả binh ở miền Lai-nhân, trong khi người Đức không chịu trả ng. Số là các khoản chi phí về việc thu ban binh kỹ, người Pháp vẫn nói rằng nên tính vào các khoản kinh phí về việc trả-binh, thì các nước Đồng-minh cũng có một vài nước phản-đối, nay các quan thượng-thư tài-chính của Đồng-minh liệt-quốc đều công nhận cái ý-kiến của chánh-phủ Đại-pháp về việc kỹ.

Sau các quan thượng-thư Đồng-minh lại bàn về các trái-khoán của Đồng-minh liệt-quốc nợ lẫn nhau. Các ngài định rằng mỗi nước sẽ tính ít nhiều trong số tiền các nước khác nợ mình, mà hoàn lại những trái-khoán mình nợ của các nước. Nếu các nước Đồng-minh ở Âu-châu ưng việc kỹ, chắc là nước Hoa-kỳ cũng sẽ thuận sau.

Các quan thượng-thư Đại-pháp hội-nghị buổi chiều để ung chuẩn lời quán đa Lasteyrie trần-thuyết về công việc của hội đồng tài-chính nói trên này.

Các báo quán nói rằng các quan thượng-thư định trước ngày khai nghị cuộc hội-đồng Gênes các ngài sẽ hội-nghị một lần nữa. Các báo quán đều khen ngợi các quan thượng thư tài-

MỚI XUẤT BẢN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch sử tiểu-thuyết nước Pháp)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS

Dịch giả: NGUYỄN-VĂN-VĨNH

Mỗi tập 0$15 — Toàn bộ 24 tập, đây bằng bản quyền « Thuyện-tình bể ái ». Giá bán 3$00

Tiền cước gửi là 0$35

Mua mau kẻo hết!

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

chánh của Đồng-minh đã gây được nhiều thiện-cảm, song tiếc rằng bản giao-ước của các ngài ấn định lại còn phải đợi chánh-phủ Hoa-kỳ có ưng-chuẩn mới có thể thi-hành được.

Bức tượng vua Edouard VII

Bức tượng vua Edouard VII đã làm lễ khánh thành. Có các quan chức Pháp và Anh đến dự lễ. Quan Hải-quân bộ thượng-thư và quan đại sứ nước Anh có đọc diễn-văn.

Bordeaux, ngày 12 Mars 1922.

Quốc trái Đại pháp : 3·/· 58,97. 4·/· 1918 54,25. — 5·/· 78 25 — 5·/· 1920 92.75 — 6·/· 1920 94.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Lương-tâm của nhà viết báo

« Quand le travail de l'esprit n'est pas la plus noble « de toutes les professions, « c'est le plus vil de tous les « métiers ».

A. Dumas fils (préface du Fils Naturel).

« Khi công việc của trí tuệ mà không phải là nghề thanh-cao nhất thì lại là nghề đê hèn nhất ».

Quốc-dân ta ngày nay ai cũng nhận rằng tờ báo có ích, ai cũng hiểu đọc báo là hay, người viết báo có ở công cùng xã-hội. Bảy giờ, ngồi mà kể công trạng của báo-quán thì chỉ thêm phí mực, mất thì giờ. Nhưng tờ báo có đúng mực là cái phương châm dưa đường chỉ lối cho quốc-dân mới gọi là có ích. Nếu chỉ là « bức tranh chợ gà » hay « tờ giấy gói bọc » thì không những vô-ích mà có hại. Vì sao ? Người là giống hay thích điều hiện tại, muốn biết những việc nó xảy ra chung quanh mình, những chuyện nói đến mình hay nói đến người cùng mình liên-lạc ; mà nhật-báo là một cái kho chứa chuyện hằng ngày, nên làm cho lắm kẻ thích. Bã thích thì hay xem, bắt luận là hại hay không hại, cũng như vào rừng thấy quả ngọt thì ăn, không nghĩ đến bổ hay là độc. Về báo đã xuất-bản rất nhiều mà giá bán rất rẻ thì thật là một cách giục người xem. Sách học nào truyền bá nhanh bằng, nhời giảng nào loan đi cho kịp ! Hạng nào cũng có người xem như vậy, đã hay thì thực chẳng hay mà đã dở cũng quá chừng dở. Cho nên tờ báo có quan-hệ rất to, cầm bút phải có lương-tâm mới được. Một câu mình hứng-hờ nếm lên trên tờ giấy, mình tưởng là thêm một vài ngòi bút cho đầy trang, không ngờ đâu những chữ hứng hờ đó nhiều khi làm hại. Bao nhiêu những điều mình cho là được, đọc lên làm cho mình rung đùi, mà viết ra còn lắm lúc không hay phương-chi những chuyện mình viết ra tự lương-tâm mình đã không cho là hay mà mình vẫn cứ viết, chỉ vì cái hớn, cái giận, cái thù riêng, cái tư lợi của một mình mình, thế thì điều dở để đâu cho hết ?

Một tờ báo, một người viết báo, nếu không phải những chuyện đầu đường cuối phố, để góp thành một phiên cho người cãi nhau, bới xấu nhau, vì những tư thù rất nhỏ nhen đã bẩ, đem phô bày ra những chuyện vô luân-lý, những cách rất dâm-ô, để làm cho loạn cả những óc non còn trong sạch thì thật là cái hại to. Vì ở đời có lắm cảnh phải-giấu đi không nên tỏ ra cho công chúng biết ; khi ta đem về cái bí-mật hiểm hóc của điều ác lên tờ giấy thì ta phải dùng thứ thuốc rất mạnh của luân-lý mà tẩy tan đi. Nếu cảnh về ra rất ghê gớm, lực luân-lý không thể xóa mờ, thì ta giấu đi còn hơn vì tỏ ra cần kẻ từng lí từng tí chỉ làm loạn tr những người còn trong sạch mà dạy thêm cái bí mật của điều ác cho kẻ đã đi nhầm đường. Thân thể của một xã-hội cũng như thân-thể của một người : có lắm cảnh phải che kín. Nếu ta nói : « Bao nhiêu những chuyện xảy ra trong xã-hội phải phô bày ra cho mọi người hay ; thế thì khi giới mục người ta có thể thân-thể thổ lộ ra, mà đi ngoài phố có nhẽ cũng hay ?! Vì ta muốn biết sự thực ! Ôi ! cái mâu thẹn của luân-lý tối nhất là cái tính e-lệ của người (le sentiment de la honte), ta không nên làm cho màn ấy vì đem cho luôn những cảnh xấu xa mà rách nát. Ta cũng đừng nên hiểu nhầm hai chữ « tả chân ».

Có người trông đem bày những cảnh xấu xa lên tờ báo để làm một cách răn người, để cho người khác sợ, không dám làm nữa. Vậy thì xưa nay những cách xử tội-nhân ở ngoài chợ và bêu đầu kẻ bị trảm-quyết ở các ngã tư đường đã làm được hết trộm, cướp, gian phi tí nào chưa ? hay là những kẻ gian phi, trộm, cướp khi xã-hội bình an no ấm thì it, khi đói kém loạn lạc thì nhiều ? Cái đó cũng có nguyên-nhân, lắc chữa thì nên chữa từ gốc. Về lúc một người đã bị kẻ khác, hoặc vì thù hằn, hoặc vì thóc mách, xem những chuyện bí-mật của mình đăng lên báo-chương để mọi người biết, thế là làm tổn hại mất cái lực luân-lý trong mình người ta, khiến cho người ta bỏ cái bước « giữ gìn » sang bước « đâm liều » mà xử sự. Khi lương-tâm đã chịu vết thì những tức đau khác vì thói quen, coi cũng là thường. Đại-khái như một người thiếu-nữ đã bị người ta rêu rao lên tờ báo cho hàng nghìn hàng vạn người biết rồi thì chắc cả đời người thiếu nữ ấy không chịu giữ gìn như xưa nữa. Người ta sợ, là sợ tiếc việc chưa ai biết, chứ lúc đã vỡ lở ra rồi thì không sợ nữa ; như trẻ con sợ roi là sợ khi roi mới đề lên trên lưng, lúc đánh đã quá đau thì giận đòn không sợ roi nữa.

Bên những chuyện hỗn-tạp ấy, lại khéo chêm mấy thứ tiểu-thuyết dâm-tình hay là mấy bài văn « nữ-giới » giả mạo. Thứ văn « đội lốt » này cũng tệ lắm : hay bàn những chuyện vẩn vơ đâu, mà bắt cứ vấn đề gì, cũng kỳ tên là nữ-sinh, nữ-sĩ, để độc-giả bạn xem, có lắm bài nói thật lắng lơ, sống sượng, một người thiếu-nữ chính chuyên hay khuê-các không biết đến mà cũng không nên xem đến bao giờ. Thế mà cũng kỳ cho được chữ tiên nữ-lưu, làm cho độc-giả trông nhầm rằng phụ-nữ nước nhà đã tới thời-kỳ cầm bút lắng lơ bạo gian đến thế ; có biết đâu là nam-tử giả hình ! Vẫn biết rằng viết báo có khi phải giả hình như vậy, để nói cho trôi, cho nhời mình có công-hiệu ; nhưng phải chọn chuyện mà nói, nhời văn cũng phải như văn đàn bà, phải êm ái dịu dàng, phải giữ gìn kín đáo. Vì có lắm chuyện đàn ông có thể nói được mà bọn nữ-lưu không nên nói bao giờ, tại một nhẽ « dung, công, ngôn, hạnh ». Vậy ta chớ nên giả danh như thế, để phạm đến giá-trị nữ-lưu ; mà những người trong bọn nữ-lưu cầm bút chính chuyên cũng nên ra chỗ có văn giả-mạo ấy. Tờ báo nào hay góp nhặt những chuyện nhỏ nhen, những văn chương « đội lốt », những tiểu-thuyết dâm-tình rất có ảnh hưởng hại to cho thiếu-niên, cho phụ-nữ.

(*Còn nữa*) TRỤC-SINH.

Cuộc công-thái Đông-pháp

Ngày thứ tám, 12 Mars.

Tại Nam-kỳ

Số người mua trái phiếu.	759
Số trái phiếu đã bán . .	1.209
Số tiền thu được . . .	95.450p.
Những số thu trước .	2.379.200p.

Mấy số lớn

Nội trong các nhà cho vay những số lớn nhất ở Nam-kỳ thì có M. Quách-Đam cũng vợ là Mme Lê-thị Dau, không kể những số lớn đã cho vay tại Chợ-lớn và các nơi khác, lại vừa mới đưa nộp quan Thống-đốc Nam-kỳ một ngàn phiếu nữa là sáu vạn đồng (60.000p.) để mua trái-phiếu. Cũng một ngày 12 Mars ấy, tại Nam-kỳ có nhiều nhà cho vay những số một vạn trở lên.

Tại Trung-kỳ

Số người mua trái phiếu.	625
Số trái phiếu đã bán . .	1.120
Số tiền thu được . . .	56.000p.
Những số thu trước. . .	758.450

Quan Khâm-sứ Trung-kỳ có trình quan Toàn-quyền rằng ở hạt Sông Cầu có một nhà mua 2000 đồng trái-phiếu hai nhà mua 1250 đồng và 600 đồng ; một nhà mua 550 đồng và một nhà mua 500 đồng. Trong tỉnh Kontum là tỉnh Mọi, có một viên chánh-tổng mua 12 phiếu.

Tại Cao-mên

Số người mua trái phiếu	127
Số trái-phiếu đã bán . . .	191
Số tiền thu được	9 550 $
Những số đã thu trước .	219.100

Tại Ai-lao

Số người mua trái phiếu.	35
Số trái phiếu đã bán.....	77
Số tiền thu được.....	3.850p.
Những số thu trước.....	40.000

Tại Quảng-châu-loan

Số người mua trái phiếu.	1
Số trái-phiếu đã bán.....	10
Số tiền thu được.....	500p.
Số tiền thu trước.....	7.700

Tại Bắc-kỳ

Số người mua trái phiếu	1.055
Số trái phiếu đã bán. .	5.859
Số tiền đã thu được .	292.450 p.
Những số thu trước	1.181.250 p.

Số tổng-cộng của các tỉnh Bắc-kỳ thì ngày đầu cho đến 12 Mars thì thứ tự như sau này :

Thái-bình	245.050 $
Hà-đông	226.200
Hanoi	186.100
Nam-định và Phủ-lý .	126.100
Kiến-an	92 400
Vĩnh-yên và Phúc-yên .	90.500
Cao-bằng	63.650
Hải-dương	61.200
Bắc-giang	54.500
Bắc-ninh.	40.850
Haiphong.	36.650
Ninh-bình	35.850
Thái-nguyên.	35.000
Phú-thọ	30.550
Hưng-yên	27.550
Sơn-tây	25.700
Quảng yên.	22 400
Bắc-kạn	17 150
Hải-ninh.	12.700
Lạng-sơn.	7.750
Yên-bái	6.950
Hà-giang.	6.200
Lào-kay.	6 000
Tuyên quang	4.800
Sơn-la	4.250
Hòa-bình.	2.450
Lai-châu.	250

Vậy số tổng cộng biết cho đến ngày 12 Mars là :

Nam-kỳ. . . .	2.474 650 đồng.
Bắc-kỳ. . . .	1.474 200 —
Trung-kỳ. . .	814 500 —
Cao-mên. . . .	228 600 —
Ai-lao. . . .	43 850 —
Quảng-châu-loan	8 200 —
Xiêm-la. . . .	3 600 —
	5.047 650 đồng.

Như vậy có trong 8 ngày mà đã được 5 triệu 4 vạn 7 nghìn 650 đồng.

Có tiền đào lỗ chôn sâu,
Làm thân giữ của, đại đâu lạ đời,
Ai ơi xin nhắn nghe lời,
Kíp nên mua phiếu lấy thời mới khôn.
May ra lại được hàng muôn.

VIỆC HANOI

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* mang thư tin đi Hoihao, Kouang-tchéou-wan và Hongkong, đến sáng ngày 17 Mars này hồi 8 giờ ở Haiphong sẽ khởi-hành.

Thư-tín ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa 20 giờ 7 phút tối hôm 16 Mars.

Cuộc ngự-du của Hoàng-thượng. — Trong khi quan Toàn-quyền qua kinh-đô vừa rồi, ngài đã thương-thuyết xong với Hoàng-thượng về cuộc ngự-du của Ngài. Trong thượng tuần tháng năm Tây, thì Hoàng-thượng ngự xuống tàu *Porthos* cùng với quan Khâm-sứ Pasquier, một quan cai-trị ở phủ Khâm-sứ, một cụ trong Cơ-mật và hai quan nữa trong Triều, chưa rõ là những quan nào. Nghe đâu quan thượng-thư bộ Binh kiêm bộ Học Thân đại-nhân không đi bộ giá, vì trong khi Hoàng-thượng đi vắng, công việc tại Triều cần phải có ngài tại kinh-đô.

Quan Toàn-quyền chừng đến rằm tháng tư thì sẽ về qui quốc.

Việc quan Toàn quyền bận được ơn ra cọp — Trong một số báo trước, bỉ-quán đã kể chuyện quan Toàn-quyền sắn được con cọp tại Trung-kỳ Nay báo *Lục-tỉnh-tân-văn* ở Saigon có đăng việc ấy như sau này :

« Hôm trước quan Toàn-quyền Long ngồi dưa xe-lửa bắn được một con voi, đến nay ngài lại bắn thêm được một con cọp.

Theo lời của ông H. de L. nói, thì ông có lời-kiến quan Toàn-quyền mà hỏi Ngài sao mà thượng quan bắn được một con cọp. Thượng-quan thuật lại rằng :

Vẫn ngài có để một con mồi ở ngã phía tây Cầu-lý cách đường Bocquei chừng vài trăm thước. Ở đó có một khoảng rừng rậm. Lấy con trâu làm mồi, thì buổi sớm mai cọp đi lại xơi rồi. Bến chiều bốn giờ thiếu một khắc ngài mới lại nấp chỗ con mồi đó, nhưng cách xa chừng 300 thước. Qua bốn giờ một khắc thì tên Mọi đi với ngài nghe một cái sột, nó biết là cọp lại, nên nó ra hiệu cho ngài hay. Liền đó ngài nấp lại, thật là trong mấy phút ấy không biết bao nhiêu hồi-hộp, ngài cứ thấm trông cọp ta đến. Nên ngài cứ rõ tai nghe và lom mắt ngó con mồi, còn súng thì sẵn sàng bộp con cọ nổ. Trong tức đó, một tá cây nhỏ rót xuống, ngài cũng nghe. Trong bụng hồi-hộp hoài nên ngài phải lặng thở, đặng nghe cho rõ. Bỗng đâu cọp ta chồm rải đi đến, đứng mồi ăn mồi. Ngài nhìn con cọp không mấy nhân, lắc mà nổ ngóc đầu lên dòm qua phía ngài đó. Chừng ngài mới bóp cò bắn một cái rầm, thì cọp nhảu chết tốt

Nam bắc xưa cách xa
Muốn cho như một nhà
Phải nên mua quốc-trái
Làm một dường hòa-ca

Nhà hội-quán Pháp-Việt tại Saigon. — Vừa rồi quan Toàn-quyền Maurice Long đã tiếp hội-đồng quản-trị nhà hội-quán Pháp-Việt tại Saigon (Cercle Franco-Annamite de Saigon). Hội-đồng ấy có M. Faye làm hội-trưởng và MM. Binille, y-khoa bác-sĩ, Trần-văn-Đôn, y-khoa bác-sĩ ; Leche vrolière, chủ bút báo *Impartial*, Solirène, Béziat luật-sư, Le Bret, Trần-khắc-Nhượng, Nguyễn-phú-Khải, Lưu-văn-Lang, Bùi-quang-Chiêu, Giám-đốc ngạch Nông-thương và quan trung-úy Nguyễn-văn-Xuân, Quan Toàn-quyền lấy làm ngợi khen hội-đồng ấy hợp với chính sách của nhà-nước lắm. Ngài có nhiệt thành chúc cho hội chóng phát đạt và hứa sẽ lưu ý đến hội ấy.

Hội-đồng Đề-hình. — Hội-đồng Đề-hình có quan Đốc-lý Dupuy ở Haiphong làm chủ tọa, quan ba Bellier, quan hiện-lý Léger, quan lục-lộ Guilnou đã lên Lạng-sơn chuyến xe-lửa sáng hôm nay để xét những việc đã xảy ra tại tỉnh ấy ngày năm ngoái. Xong tỉnh Lạng-sơn thì Hội đồng sẽ lên Cao-bằng.

BẮN ĐẠT

Bản những khu đất « tư thổ » gần hàng Than và Nhà Thương-Khách, mỗi khu độ vài trăm thước vuông.

Xin cứ hỏi tại số 85 phố Mới (Rue Jean-Dupuis Hanoi) từ 11 giờ đến 4 giờ chiều. 3224

Tòa án Đại-hình — *Việc giấy bạc giả.* — Việc giấy bạc giả mà bản báo đã đăng hôm qua thì tòa xử như sau này :

Lương Kai được thả.

Nguyễn thị-Nghiêm phải 5 năm tội đồ và 250 francs phạt.

Sáng hôm nay, tòa Đại-hình xử việc sau này :

Ngày 27 Juillet 1921 ở làng Phượng ly (gần xứ tàu bay) bỗi 3 giờ sáng, một bọn 3 đứa đột nhập nhà tên Bùi-duy-Lợi xưng là mật thám, chẹn lấy mất 5 p.72, lại dọa nếu kêu thì bắn chết. Con tên Lợi chạy chạy, bị một đứa nắm vật xuống bắt thương ở mặt.

Ngày hôm ấy, 3 người bán khoai là thị Đê, thị Nghiêm, thị Nhớn, thị Dân ra Haiphong vừa đến quá sở tàu bay gặp 5 đứa tự xưng là mật thám đòi khám xét, lẫn đồng sánh Đọi dân-bà lấy không nghe bị đánh. Thị Dân bị 2 dùi cuống đầu ; 1 đứa lấy gánh. Còn thị Đê chạy đi gọi anh coi ở sở Xi-măng. Lúc ấy có một người cu li đi qua cũng bị đòn, còn mấy gánh khoai lấy mất cả.

Một người Tây ở gần đấy thấy thế kêu ra bắt được tên Xuân mặt bôi vôi trắng rồi giao cho bỏ tên Xuân lính về. Sau khi bắt nó lên tỉnh khai rằng tên Kiên, Mạc và Tư rủ nó và tên Tênh đi ăn trộm, và 3 giờ hôm ấy đến sở tàu bay khai y như lời khỏ chữ. Tên Kiên cũng khai như thế. Đến trước mặt quan Sơ thẩm thì tên Xuân phản cung không nhận lẽ gì cả. Sau bắt được tên Mạc thì nó kêu van. Bắt tên Mạc là do ở tên Xuân và tên Kiên xưng cho nó.

Xem như lời tên Xuân khai và tên Kiên xưng và lại xem chứng chỉ ở tòa Án thì hai tên ấy vẫn đi ăn trộm với nhau, đến có can án ăn trộm ngày 13 Juillet 1918 và 2 Septembre 1920. Như thế thì chắc ngày 27 Juillet tên Xuân và tên Kiên cũng có dự vào đám ấy. Về lại sự chỉ đâu nhận được mặt tên Xuân tên Tênh mà không nhận được tên Mạc tên Kiêu.

Tên Tênh chưa can án lần nào, còn tên Xuân, Kiên, Mạc đều can án ăn trộm và du đãng.

BÁN một cái xe auto hiệu « *MOBILETTE* » 14 H.P., hai chỗ ngồi. Xe còn mới nguyên, máy thật tốt, lốp mới. Xức xe chạy nỗi 80 km. một giờ.

Ai muốn mua xin viết thư cho : **R. Méhouas, Receveur des Douanes à Sentay.** 3220

Việc bán vợ ở Tuyên-quang. — Mr. Célérier bị chánh sở mật thám, kiểm-soát Thương-chính tại Tuyên-quang bắn sáng lục vào mình, thì ngày thứ sáu vừa rồi đã đề vào ô-tô đưa xuống Hanoi. Hai viên đạn thì một viên tin vào phổi, một viên tin phải lá-lách.

Người ta nói rằng hai vợ chồng vẫn muốn xin li dị, hôm ấy người vợ lên để vào Tòa-án hỏi, người chồng đứng cửa, chờ vợ đi qua thì lấy súng ra bắn. Bắn xong, M. Célérier tự để cho sở Sen-đầm bắt.

Cổ động về việc công-thái. — Những nhà có tên sau này được đặc cách thưởng hàm vì đã có công cổ động cho cuộc công thái Đông-pháp năm 1922.

(*Xem trong thờ ba, cột thứ hai*).

Tiên ăn uống xa xỉ, quá khẩu thành tàn ; tiền cờ bạc chơi bời, hại thân cô ích ; sao bằng mang tiền đó mua phiếu quốc trái, công-lợi tư-lợi, hai đường vẹn hai.

N° 41

TRÀ-HOA-NỮ

(La Dame aux Camélias)

Trước-giả : ALEXANDRE DUMAS FILS

Dịch-giả : Nguyễn-Hải

...Sau những người nhân-đức bảo nó rằng người ngợ nó bị công-tước bỏ, đi ở với một anh trai kiết, những chủ ngợ khác cũng nghe người ta mách thế, bọ đòi tiền rồi đến tịch biên. *Các-nương* muốn bán hết, nhưng không kịp nữa, và lại tội cũng ngán điều đó. Thế nào cũng phải trả, mà nó không muốn xin tiền anh, nên mới bán cả ngựa, cả xe, cả áo, cầm cả nữ-trang. Anh có muốn xem biên-lai của những người mua và về chỗ hiệu cầm đồ không ?

Rồi *Bay-đăng* mở một ô kéo, lấy những giấy ấy giơ cho tôi xem. Mụ lại nói, dai rõ như một mụ có quyền được nói :

— À à ! Anh tưởng, tôi biết lắm mà ! có sai đâu ! À à, anh tưởng chỉ có việc yêu nhau, dắt nhau về chỗ quê mùa mà ẩn ở với nhau, tiêu điều khoái lạc, cho được như thân như bọn mục đồng. Không đâu, anh ạ. Bên cạnh cuộc đời trong tình-thần, còn có cái cuộc đời vật chất, mà những điều quyết-định rất trong sạch cũng bị ràng buộc xuống đất đen bằng những sợi dai, rất dễ cười, nhưng đầy bằng sắt, anh ạ, mà cắt đứt được không phải dễ đâu. *Các-nương* nó mà không đối lừa anh đến hai mươi lượi, là nó không phải một gái tầm thường, thật là một con người khác lạ. Chẳng phải là vì tôi không khuyên bảo nó ; tôi thấy nó bóc lột của cải của nó, tôi lấy làm đau đớn quá. Khuyên nó nó chẳng ăn lời ! Nó lại trả lời rằng nó yêu anh, rằng trên trần không có cái gì làm được cho nó nói anh. Những điều đó hay lắm, đẹp lắm, nên thơ lắm, nhưng cái tiền đó không thể đem ra mà trả được nợ. Đến bây giờ nó không gỡ được nữa rồi, chỉ trừ ra có độ ba vận quan, anh đã nghe chưa ?

— Được tôi sẽ tảo món tiền ấy.

— Anh đi vay phải không ?

— Trời ơi, phải.

— Thế mới lại được nữa ! Anh sinh chuyện lôi thôi với ông nhà, đâm ra tàng bẫn, mà đề ai mỗi lúc đã tìm được ra ba vạn. Anh *Ái-minh* ơi, anh hãy nghe tôi, tôi biết dạ đàn bà hơn anh, anh ạ. Xin anh chớ làm điều rỗ dại đó, mà rồi có ngày anh lại phải hối-hận. Anh phải biết điều mới được. Tôi không bảo anh bỏ *Các-nương*, nhưng anh nên ăn ở với nàng như lúc đầu mùa hạ, nên đề nàng tìm ra cách cho qua cái lúc bần cùng. Rồi ra, đầu đâu công tước lại quay lại với nàng. Bá-tước *do N...* hôm qua có nói với tôi rằng nếu nàng thuận tiếp bẩn thỉu bẩn nhận trả hết nợ cho nàng và mỗi tháng cấp cho bốn năm nghìn quan. Hắn có hai mươi vạn lợi tức. Như thế thật nàng đã có thể yên thân. Còn như anh, thì thế nào rồi anh cũng bỏ nàng ; anh đừng nên đợi đến tận khi đã khánh-kiệt rồi ; bá-tước *do N...* là một thằng ngốc, anh cứ làm tình-nhân của *Các-nương* có việc gì ngăn trở ở đâu. Lúc đầu nàng sẽ ngậm ngùi đôi chút, nhưng rồi nàng cũng đến quen dần, mà có ngày phải cảm ơn anh vì anh đã làm điều đó. Anh cứ vì phỏng như *Các-nương* là gái có chồng mà anh lừa đôi người chồng, chớ có gì đâu. Tôi đã nói với anh những điều đó một lần rồi, nhưng thôi bây giờ còn là một lời khuyên bảo, chớ ngày nay thì đã gần là một sự tối-cần rồi.

Mụ *Bay-đăng* nói phải, một cách mới độc ác sao ! Mụ lại xếp những giấy má vừa đưa cho tôi xem lại, mà nói nữa rằng :

—Ấy đấy, sự thể như thế đấy. Những gái trăng hoa bao giờ cũng đo ăn trước rằng người ta sẽ yêu mình, chớ không nghĩ đến rằng có ngày mình sẽ yêu ai. Không có thì họ đã đánh dụm bọc tiền, để đến năm 30 tuổi có thể mua được cái xa-xỉ có một người nhân-tình không phải mất xu nào. Nếu mà xưa kia tôi lại biết những điều tôi biết bây giờ thì còn phải nói gì nữa ! Thà thôi, anh đừng nói gì với *Các-nương*, cứ việc đất nàng về *Bu-lô*. Anh đi được ấn ở với nàng một mình trong bốn năm tháng trời rồng rã, thế đã đủ rồi ; nay chẳng tôi chỉ xin anh có một điều là cứ nhắm mắt bỏ qua cho. Trong mười điều *Các-nương* sẽ vì được ông bá-tước *do N...* mà rét năm nay nay sẽ bớt ăn bớt tiêu, rồi đến bụng sang năm nàng lại vui thú với anh như trước. Ấy, làm như thế mới là lận thiện đó, anh ạ !

Mụ *Bay-đăng* khuyên tôi điều đó, lấy làm đắc chí, mà tôi thì quyết chẳng theo nghe, tôi coi điều đó thật là đê-tiện. Không những cái đê-tiện cần tôi vẫn có, cái phẩm cách của tôi nó khiến cho tôi không thể làm như vậy được, nhưng tôi lại còn dám chắc được rằng *Các-nương* đã yêu tôi mà thay đổi được đến thế, thì nàng đã chịu chết còn hơn là phải biết hai người. Tôi mới nói với *Bay-đăng* rằng :

— Thôi, chị nói rốn như vậy đủ đã rồi. *Các-nương* thật còn thiếu bao nhiêu nữa ?

— Tôi đã bảo anh rồi, độ ba vạn quan.

— Thế đến bao giờ phải có món tiền ấy ?

— Trong hai tháng.

— Nàng sẽ có đủ số.

Mụ *Bay-đăng* nghe tôi nói, xo vai. Tôi lại nói :

— Tôi sẽ trao cho chị số tiền ấy, nhưng chị phải thề với tôi rằng chị không được cho *Các-nương* biết rằng tôi đưa cho chị.

— Anh đừng ngại.

— Mà nếu nàng có gửi chị bán hay là cầm gì nữa thì chị báo cho tôi biết trước.

— Anh không phải lo, nàng không còn gì nữa đâu.

Tôi về qua nhà xem có thư của cha tôi gửi đến không. Cả thảy có bốn cái.

HỒI THỨ XIX

Trong ba cái thư đầu, cha tôi thấy tôi không trả lời, thì lo ngại và hỏi tôi vì cớ gì. Trong thư thứ ba, cha tôi ngỏ ý rằng đã có người mách tôi thay đổi đời tính, và nói cho tôi biết rằng cha tôi sắp đến *Ba-lê*. Tôi vẫn có lòng sùng kính và qui mến cha tôi. Vậy nên tôi trả lời rằng tôi không việc thư về là vì tôi đi chơi xa, và tôi hỏi cha tôi hôm nào đến nơi thì cho tôi biết trước để tôi sửa soạn mà tiếp rước. Tôi cho đứa ở cầm tôi biết nhà tại ở nhà quê, định nó hễ có thư nào đóng dấu ở tỉnh C., gửi đến thì mang ngay cho tôi ; rồi tôi với-vã trở về *Bun-di-van*.

Các-nương đứng ở công vườn mà chờ tôi. Nàng nhìn ra đàng lo lắng. Nàng nhảy ôm lấy cổ tôi, mà hỏi tôi rằng :

— Mình sẽ gặp *Bay-đăng* không ?

— Không.

— Sao mình ở *Ba-lê* lâu quá thế ?

— Tôi nhận được thư của chị ấy tôi, tôi cần phải trả lời.

Một lát nữa, *Na-ninh* vào trong phòng, một thờ ra hồng bọc. *Các-nương* đứng ngay dậy mà nói thầm gì với nó. Khi *Na ninh* ra, *Các-nương* lại ngồi xuống bên cạnh tôi, cầm lấy tay tôi mà nói với tôi rằng :

— Sao mình lại đối tôi thế ? Mình đến nhà *Bay-đăng* ?

— Ai bảo thế ?

— Con *Na-ninh*.

— Sao mà nó biết được ?

— Nó thèo mình.

— Vậy ra mình sai nó thèo tôi ?

— Phải, tôi nghĩ rằng phải có cớ gì trong lắm mình mới về *Ba-lê* như thế vì trong bức thư trong thư mình chưa hề rõi lời ra một phút. Tôi sợ rằng mình có tại nạn gì lớn, hay là có lẽ mình đi thăm một gái nào khác đó chăng.

(*Còn nữa*)

CÓ BÁN

1° Dầu vẻ đã lọc từ chất chưa đựng sẵn vào các thứ máy. (Huile de Ricin à faible d'acidité pour le graissage exterieur des machines).

2° Một cái Moteur à essence hiệu « Jaap » 8 mã lực.

3° Một cái xe auto 5 chỗ ngồi, 12 mã lực hiệu « Chevrolet » chân đẹp, đèn thắp điện bằng điện, và đã có bác-hiêm rồi, xin đoan rằng máy thực tốt mà đáng hết tỉ dầu xe essence.

Giá bán thực rẻ ai mua, xin gọi hiệu BỨC-LONG, 90, phố Mã-mây, Hanoi. 2068

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis (Phố Mới), Hanoi

MÁY NÓI SỐ 248

Hiện tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chắn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hợp, vì hiệu tôi muốn mong đồng khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2049 MẬU-THỊNH kính cáo.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khí quản mà đã chữa thuốc không phải được, hoặc là đã khỏi rồi chữa nhẹ có này hỡi những người phải đau khi cảm đi kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này hỡi các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhược tiên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt bao mãn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy tôi viết thư cho hiệu Bác-chê MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà bắt mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 bạc. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa nhỏ, uống một lọ, thì ít lắm khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . . 0$ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2$ 25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. . . . . 12 f. 00

Bỏ từ 1$ 90 đến 2$ 00 (tùy theo gỗ bọc kho Nhà-nước lên xuống

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . . 1$ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . 4 f. 45

Bỏ 0$ 70 đến 0$ 80

Sáu lọ. . . . . 24 f. 50

Bỏ 3$ 90 đến 4$ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . . 11 f. 50

Bỏ 1$ 70 đến 1$ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bò) bổ huyết

Một lọ . . . . . 11 f. 40

Bỏ 1$ 80 đến 1$ 90

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa hay thường hay bệnh người bắt là bệnh grippe, nhiều người phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bán-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 5 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nên rót nhiều nước nóng ra để người cho nóng dần thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Từng cứu phẩm văn giai:

MM. Phạm-bá Quyền, Phạm-văn-Quế, Ng.-văn-Phu, Ng.-trọng-Hoàn, Phạm-đình-Thiện, Phạm-đình-Hòa, Ng.-văn-La, Ng.-văn Huế, Dương-văn-Biện, Phạm-văn-Dương, Ng.-v.-Cấp.

Từng cứu phẩm bá hộ:

MM. Trần nguyên-Nghệ, Lê-Triết Lê-văn-Man, Phạm-quang-Thinh Hoàng-lê Giang, Vũ-đình-Tuân, Ng.-Khắc, Phạm-tri-Tim Phạm-v Khiêm, Ng.-ngọc-Ngoan, Phạm-văn-Thang, Trần huy Việt, Ng.-hữu-Ngọc, Mai-văn-Phương, Ng.-văn-Bao, Lê-văn Ty, Vũ-văn An, Trần-văn-Dang, Ng.-văn-Dong Nguyễn-văn-Mọc, Ng.-văn-Hung, Đào văn-Cam, Đào-văn Phong, Tạ-văn Soi, Ng. văn-Nam, Phạm-v.-Sương, Ng.-xi-Cau, Trần-đình-Giang.

Hàn-lâm viện đãi chiếu:

MM Trần-ngọc-Huyến, Trần ngọc-Bảo, Ng.-xuân-Huy, Trần-đình-Sinh Hà-duy-Thức.

M. Ng-chi Phú, chánh cứu phẩm văn giai, Bắc-kỳ tư-văn nghị-viên, được đặc cách thăng Hàn-lâm-viện điển-bộ, vì đã có động về cuộc công-thải năm 1942.

Thuyện chuyển. — M. Ng. bộ-Danh huấn đạo, trợ tá huyện Tứ-kỳ (Hải-dương) nay đổi đi huyện Thanh-hà (Hải-dương).

Tăng cứu phẩm đội trưởng M. Nguyễn-văn-Lan quản ở hộ nhất Hanoi tùy phái thượng hạng tại phủ Thống-sứ nay được thưởng tăng cứu phẩm đội trưởng.

Cải chính. — Trong số báo thứ 1494 ngày thứ sáu 18 Mars 1922 có đăng tin những ông cổ-động việc công-thải được mông thưởng tăng cửu-phẩm văn-giai, nhưng mà in lầm tên M. *Phạm-ngọc-Liên* thành ra Phạm-ngọc-Liên.

Vậy nay cải-chính lại cho rõ.

Một cái xác ở dưới hồ Văn-miếu — Sáng hôm qua, hồi quá sáu giờ, một người ở làng Lương sử ra rửa ở hồ trước Văn-miếu (Giám); trông dưới chân xuống bỗ bỗng chân đá phải một vật gì nhèo nhèo . . . . Rụng-rời nậy đối, người ấy cái vội lên, tê ra là một cái xác đứa trẻ-con mới đẻ, còn nguyên cả rau và màn-mé gớm chết; gói vào một cái vại áo cả và lại bỏ kèm một viện gạch vào trong. Người ta liền đi trình Cẩm xuống khám, Cẩm khám xong liền cho đề vào một cái rá đem lên nhà xác.

Tội nghiệp đứa hài-nhi này, coi mặt mũi chẳng khôi-ngô phạm, thế mà kẻ đẻ ra nó nỡ bước gạch vứt nó xuống hồ cho cam tâm! — Ý hẳn lại có nào ở hàng phố *duyên thiên chưa thấy nhà đầu dọc, phận liễu ngờ đâu nẩy nét ngang*, rồi cả gan dám làm một việc đại ác như thế đấy. Chết nỗi! ở Hà-thành này sao mà mỗi không tiệt những giống gái giết người ấy đi thế?

Ăn cướp giật cũng có quyền.

Trưa hôm thứ bảy là ngày 11 Tây, người nhà tôi đi xe ngang qua chợ gạo bị một đứa ăn mặc ra dáng người lương-thiện cướp giật mất một cái khăn nhiễu mà chạy thẳng vào trong chợ rồi lẻi mất; lúc người nhà tôi bị nó giật cái khăn ấy thì có nhảy xuống xe đề đuổi nó, vừa đuổi, vừa kêu, nhưng cũng không kịp, vì nó đã rắp tâm tìm đường lối lẩn thoát từ trước.

Nhưng có một điều lạ rằng ở chợ gạo lòng người như thế mà lúc thằng ấy cướp giật, người nhà tôi đã kêu, mà chẳng thấy ai là người bắt hoặc là nói một câu nào sốt cả. Hỏi ra thì những người ấy sợ chúng nó thù.

Ước ao rằng việc này sẽ đến tai sở Cẩm để ra ơn phái thêm vài thầy đội xếp chú ý trông nom về những phố ở gần chỗ ấy là nơi những quân vô loại hay lẩn núp để cho những người đi qua lại khỏi phải sự hiểm trở thì thật là may vô cùng.

Đồ-đình-Chi lai cảo

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Tin tàu. — Số tàu chạy bể đỗ trong cảng ngày 13 Mars 1922:

Tàu Pháp: Cordillère, Hanoi, Chef Méca Maillol, Douaumont.

Tàu Việt: Ng-Trãi; — Tàu Anh: Hai-Hun.

Ốm đường. — Một người đàn bà tên là Ngô-thị-Mai quán làng Gia-hòa, tỉnh Nam-định, 5m nằm ở đường cái thì người ta đã đưa vào nhà thương.

Điên. — Thầy Võ-văn-Phúc có bệnh điên, hôm nọ làm rầm rĩ ở phố Nhà-thờ thì linh cảnh-sát đã bắt đưa lên nhà thương điên trị.

Mắn loãng còn hơn nước lã. — Hôm 9 Mars nhà ông kia ở phố Sadi-Carnot có việc anh em tranh biện rầm rĩ cả hàng phố mà duyên do chỉ vì một cái xe đạp, nghĩ cũng khá thương cho tinh huyết mạch đời nay. Nghe đâu người anh cả làm thầu-khoán, có ấy thác một phần công việc cho hai em, nhưng hai em còn măng sữa, mỗi người ý tài cậy sức riêng thường hay cãi cọ nhau, hôm đó tranh nhau cái xe đạp đã gì hoặc mà xuýt nữa thành choảng nhau, cho nên người anh cả đi làm về thấy thế bèn cất mồm chửi luôn ngay một chập, chửi chẳng còn kiêng nể gì những lời thô bỉ cả.

Câu chuyện bất mục nhà này cũng bởi đâu cái ngòn lưỡi một ả Điện-thuyền đời nay xui nguyên giục bị thì phải.

N. A. lai cảo

VIỆT-TRÌ

Ngã xe lửa. — Tên Hoàng-thị-Bát 27 tuổi là vợ một người cu li xe ở Việt-trì đi bán bánh giò trên xe-hỏa khi xe chạy xa ga hơn 500 thước tây mới vội-vàng xuống bị ngã đau không nói được. Sợ cẩm báo tin cho M. Thuẩn là khán hộ nhà thương mới mở tại Việt-trì đến chỗ người đàn bà ấy ngã để cho thuốc thì mới tỉnh lại, Thị-Bát có thai được vài tháng, còn phải nằm tại nhà thương.

PHÚ-THỌ

Một người đàn bà Khách bị đánh đau. — Hôm thứ bảy vừa rồi, có một thím Khách buôn bán ở phố Đệ nhất đi xe lửa lên hạt Hạ-hòa, lúc giờ về gặp một thầy đội sở Tuần-cảnh đi khám rương lục không biết vì cớ gì mà đòi bên cầu nhau, đến nỗi ẩu đả, thím Khach về đến nhà, chồng con xem mình mẩy thì ra có nhiều thương tích lắm, cho nên thím ấy đã phát đơn kiện.

NAM-ĐỊNH

Đá bóng. — Hôm chủ nhật 12 Février, như đã nói, trong số báo ngày thứ bảy, tại khu đất sau trại khỏ đỏ có cuộc đá bóng to của équipe mixte do de Tonkinois và équipe militaire de Colonnes.

Ở đây có làm rạp, treo cỏ, kết lá, coi thật đẹp.

Người đến xem đông lắm, có các quí quan, các quí phu-nhân, các quan ta, các ông phán ký, các ông giáo, các ông nghị-viên, các nhà buôn bán các cậu học-sinh, các chú Khách, các cô-đầu, các nhà văn sĩ, văn vân.

Bắt đầu đá từ 16 giờ cho đến 18 giờ thời xong, equipe du 9e Colonial được toàn thắng, phường nhạc bình thời mùa, tiếng vỗ tay khen ngợi có năm sáu lượt.

Thuyện chuyển. — Ông Ng-văn-Tịch, Hàn-lâm-viện kiểm-thảo, thự ký đoàng ba ngạch hỏa-xa vừa có nghị định đổi về tòng sự tại Hanoi.

Hôm chủ nhật vừa rồi hồi 7 giờ tối, các bạn đồng sự có đặt tiệc tiễn ông tại hàng cơm tây Tâm-chân phố hàng Tiện.

Ông Tịch là người hiền lành tử tế, làm việc ở tỉnh này đã sáu bảy năm, nay đổi đi như thế, tỉnh em quen biết ai cũng có lòng mến tiếc.

HÒA BÌNH.

Tiền phụ cấp. — Cấp mỗi tháng 10 p. phụ cấp, kể từ ngày 15 Février 1922 trở đi, cho M. Dương-Liệp, cán sự Lục-lộ và M. Phan-đình-Niệm làm công nhật Lục-lộ để đi xem đường trong tỉnh Hòa-bình.

SƠN-LA

Dân hồ ở Sơn-la. — Tôi xem một tờ báo kia có thấy ông Trần-Mai-Sơn đăng bài « Dân hồ ở Sơn-la » nói về sự người Thổ ấy ở không có luân thường đạo lý gì cả, vậy tôi có mấy lời giải nghĩa rõ ràng để độc giả cho tôn rõ cho, chứ không có ý phản đối gì ông Trần-Mai-Sơn cả.

Ông nói người Thổ không tôi thật tha chất phác và chỉ ăn bữa sáng không lo bữa tối và cứ tự tác mấy túp nhà tranh, trên thì người ở, dưới nuôi súc vật, điều đó cũng có thật, vì ở trên nay còn nhiều người chưa biết vệ-sinh, song cũng có người sạch sẽ không đến nỗi bẩn quá như lời ông nói; ông bảo người Thổ tin ma không tin thuốc, cũng phải, vì xưa nay chưa ai biết dùng thuốc là bởi xứ này loạn lạc bao nhiêu năm, đến khi có nhà-nước Đại-pháp lên bảo-hộ non 30 năm nay, vẫn chưa mở nhà thương thuốc, học, nên ít người biết dùng thuốc, người chịu học, đến năm 1912 mới có nhà thương thì dân xứ này đã dần dần biết dùng thuốc; sự học thì năm 1918 mới có trường, trẻ con đã có non 100 đứa đến học, xem như dưới trung châu các bảo vẫn nói người trung châu vẫn có nhiều người tin ma tin đồng bóng, còn nhiều nơi chưa chịu học, huống chi ở trên này là nơi rừng rậm núi cao

Ông nói sự bóc-nhân cầu thả giai gái lấy nhau cha mẹ không có quyền và lấy hôn tự do, thật là ông sai nhiều nhiều quá, ông nói cha mẹ không có quyền, thế sao lại có tục lấy vợ con nhà quan phải làm rể 12 năm mà lấy vợ con nhà dân phải làm rể 9 năm, có phải là ông nhầm to không? cha mẹ chỉ không có quyền ép con cái mà thôi; còn sự lấy hôn thật không có tự do, sự vợ chồng bỏ nhau cũng như luật pháp trung-châu vậy.

Cũng có một vài đôi vì lẽ trái luân-thường luật pháp cũng phải cho bỏ nhau mới được lấy hôn, có đâu như lời ông nói. Ông lại nói

(Xem trang thứ tư).

Ai ơi có chí làm giàu,
Dịp này rứt tốt rứt màu hỡi ai.
Bơm tiền mua phiếu kẻo hoài,
May ra được vạn một mai nên giàu
Cách hay xin ngỏ cùng nhau.

Công-ty Chế-tiện Đông-pháp

Sở coi việc đặt và chữa đồ điện

Công-ty Chế điện Đông-pháp có lời báo-cáo để các nhà mua điện biết rằng: hiện nay công-ty có thể đặt những đồ như đèn thắp, máy quạt, máy chạy.

Các công việc ấy công-ty tinh giá hạ theo như điều kiện chuyên môn đã định trong điều-lệ.

Những đồ thuê công-ty đặt, thì công-ty bao cho một năm.

Ngoài những việc đặt đồ điện, công-ty lại còn nhận những việc sau này, mà tính giá rất rẻ.

1° Bán quạt treo và quạt để, đủ các thứ kiểu; cho thuê quạt để.

Những nhà muốn thuê quạt, nên cho công-ty biết trước ngày 15 Avril.

2° Bán và cho thuê động-cơ ít hay nhiều mã-lực thế nào cũng có.

3° Chữa các cơ-khí và điện-khí như quạt máy, động-cơ, máy đồi điện, máy đùng làm thuốc, máy chữa điện, v. v.

4° Xem xét việc lắp máy, cùng là bán các thứ máy chế điện thắp đèn ở trong nhà, cùng là đặt các máy thụt, v. v.....

NAM-BẢO 南寶

16, Phố hàng Bào, Hanoi

Bán-hiệu làm đồ vàng bạc đá các kiểu, trông rất nhã-nhặn, hợp thời-nghi.

Ai vừa ý thì đến Tinh-thành-Long-ấn giấy đeo thế-ngà, kim tiền và kim-khánh (kiểu Kinh và kiểu Bắc.)

Ai cần thứ mặt-đồ thực đẹp bán nhẩn.

Ai gửi vàng làm vàng đồng tuổi, đúng cân và đúng toàn bạc nén.

Nếu bán chiếc-chân, cốt lấy sự tin-cẩn làm gốc.

Ai gửi vàng có nhiều tay thợ giỏi để làm hàng bán cho qui-khách muốn đặt kiểu riêng.

Bán-hiệu mới có lịnh 1922 ở Pháp gửi sang đề tặng các qui-khách đến mua hàng.

2052

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem bốn thứ cỏ đăng cáo-bạch của bản-hiệu đến khi sở mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhớ ra làm ra không đặt được, lại tiết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình cùng qui-khách rõ cho và xin các người-tử rủy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đông-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. Montès,
54, Rue Paul Bert Hanoi

PRIOR

Rượu sâm-banh tốt lắm

Nó là Vase các thứ rượu có bọt, mà lại là một thứ rượu có bọt của Vua dùng.

Société Française des Vins Mousseux Naturels ông G. BERCK, làm Đại-lý ở Hanoi.

Phàm các nhà có bán đồ ăn uống là có lĩnh bán thứ rượu này.

Cờ bạc thêm trò dại,
Đề tiền mua quốc-trái,
Lợi nhiều may về phần,
Ích nước nên nghĩa nhân.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SÁN-NHIÊN 然

Tối thứ ba:

TRINH PHỤ HÀM OAN

Sự tích này ở huyện Nam-xương tỉnh Hà-nam. Tích này thực là một bài học rất quí bán cho những ông chồng có tính đa nghi.

Tối thứ tư:

TRẦN-VŨ

Về mùa xuân này nhiều ngài hay đi văn cảnh đền ngài, vậy bản-hội xin phô diễn.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 15 đến thứ ba 15 Mars 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Các việc lớn trong thế giới

"MATHIAS SANDORF"

Chia làm 5 hồi

Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu-thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP HỒI THỨ HAI

NGHĨA VỤ CỦA KLIVERS BÁC-SĨ

Phiên ảnh rất mỹ thuật giải bớt hồi của M. Georges Duyseleux

NHÀ BA MŨI

Số giấy nói 322

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giồng răng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Lọng, số 46, (Route Mandarine).

Có đông các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch

Quản-lý, M. Vi-văn-Kiêu

NHÀ ĐỂ HÀNG-ĐỒNG

70, Phố Hàng-Đồng, Hanoi

Nhà Đẻ quan Docteur PAUCOT có 40 buồng, sạch sẽ, tĩnh mạc, điện máy, đồ dùng như phòng khách Ô-tô, có người hầu tử nước nói, giặt-giũ, và phát đồ lợi lòng, sẵn, chai nước nóng, cải, và có tủ, có xiêm.

Sự trông nom mỹ lệ có hai bà Sages-femmes đã từ chức rồi là bà Phạm-thị-Lý và bà Ng-thị-Yến ở bản trong Nhà-Đẻ hàng Đồng để đỡ đẻ và tiếp đãi các bà, mà tôi này nào cũng lên thăm bắt mạch khai đơn cũng không lấy tiền. Bà nào muốn tiện mời về đỡ ở nhà cũng được.

Ai bằng huyết, tiểu sản, huyết bệnh, kiểm hoi, muốn chữa đẻ vào chỗn cũng được (nằm riêng). Xin mời lại xem và hỏi cách thức.

Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 10$00
Mỗi bà một buồng, 10 ngày. 15.00
Mỗi bà hai buồng, 10 ngày. 20.00

Ra vào tự do

2052

CHÁNH-PHỦ TOÀN-QUYỀN ĐÔNG-PHÁP

Phát-hành 123.600 trái-phiếu, giá mỗi trái-phiếu là **50 đồng bạc**

CÓ RÚT SỐ, TRÚNG ĐƯỢC TIỀN

CHẮC LẮM LÀ TRONG BA MƯƠI NĂM SẼ HOÀN LẠI HẾT

GIÁ TIỀN PHÁT HÀNH MỖI PHIẾU LÀ 50 ĐỒNG

Cả 123.600 trái-phiếu mỗi năm đều được dự bốn kỳ rút số. Mỗi kỳ rút số có những số được lĩnh tiền như sau này;

Kỳ rút số ngày 1er Juin và ngày 1er Décembre	
1 trái-phiếu được hoàn lại bằng	10.000 đồng
1 trái-phiếu được hoàn lại bằng	1.000 đồng
12 trái-phiếu được hoàn lại bằng	500 đồng
1.016 trái-phiếu được hoàn lại bằng	100 đồng

Kỳ rút số ngày 1er Mars và ngày 1er Septembre	
4 trái-phiếu được hoàn lại bằng	1.000 đồng
26 trái-phiếu được hoàn lại bằng	500 đồng
1.000 trái-phiếu được hoàn lại bằng	100 đồng

Như vậy mỗi năm cả thảy có 4.120 trái-phiếu được hoàn lại bằng 471.200 đồng bạc mà trong số tiền hoàn lại ấy, có 2 lô là 10.000 đồng, 10 lô là 1.000 đồng và 76 lô 500 đồng.

Kỳ rút số thứ nhất định vào ngày 1er Juin 1922

Những trái-phiếu trúng số, thì ngày 15 tháng tới, sau ngày rút số được lĩnh tiền, mà số tiền ấy phải trừ tiền thuế theo như lệ thường còn bao nhiêu thì lĩnh tại các ngân-khố ở Đông-pháp.

Tiền mua trái-phiếu sẽ nhận từ ngày 5 đến ngày 25 Mars 1922 tại tất cả các ngân-khố Đông pháp, tại các phòng giấy bưu-chính cụ thể, và tại tất cả các chi điểm của nhà Đại-pháp Hối-lý ngân-hàng, không phải mất thêm phí tổn gì cả, mà cũng không có hạn chế số tiền nhận đến bao nhiêu là cùng. Song các sở bưu-chính chỉ được thu số tiền mua phiếu đến bằng hay là kém giá tiền 10 phiếu mà thôi.

Chánh-phủ Toàn-quyền Đông-pháp được quyền nắm bớt phiếu đến mua.

Mua 10 trái-phiếu hay là hơn 10 trái phiếu thì phải nộp tiền ngay tức số; còn những số trái-phiếu mua ngoài cái số người phiếu, thì lúc đến mua phiếu phải nộp một phần chia năm giá tiền, nghĩa là mỗi một phiếu phải nộp ngay 10 đồng, còn thiếu lại bao nhiêu thì chậm lắm là lúc nhận giấy trái-đơn nhất định phải nộp hết.

Những trái-đơn nhất định sẽ giao cho các nhà mua phiếu ngay lúc hết hạn mua phiếu và trước ngày rút số kỳ đầu.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

dâm bôn vô độ, giai gái cầm tay nhau nhảy múa, đó chẳng qua ông chỉ được một vài lần đi dự tiệc vui mừng của dân xứ này mới trông thấy, ông đã nói ngay, vội nói hóa ra sai. Nguyên tục lệ người Thổ hễ có tiệc vui mừng, một năm có ba ngày tết với ngày kỷ-niệm gì vui mừng làm tiệc ăn, thì mới đánh chiêng trống vui vẻ cho giai gái họp nhau nhảy múa hát, mà một năm có một vài lần mà thôi, thế ông đã vội cho là dâm đãng. Ông lại nói nhà có việc tang lễ nghi phiền phức, cũng nhầm; lễ nghi có gì mà phiền phức? việc tang có giấy tiền vàng mã đâu mà phiền? Khi có việc hiếu hỉ, thì trong họ họp nhau ăn cơm uống rượu, tỏ sự hiếu hỉ mà thôi. Ông lại nói như nhà quan nếu có tang sự hay hỉ sự thì bắt dân phải cung đốn tiền bạc và các đồ ăn để thết khách. Câu đó rất sai, phong tục xứ này nhà quan có tang sự hay hỉ sự thì làm mâm rượu cho dân đến ăn uống vui mừng, chẳng có bề đòi của dân đến một xu hoặc một cân gạo thịt bao giờ; tục lệ đã vẫn có thế mà quan trên cũng đã có dặn bảo cả; mà còn có một đôi khi dân săn bắn được con hươu, nai đem cho quan một vai cân thịt, đó là việc tốt tỏ ra lòng thân ái. Có khi ông mới được xem nhà ai có việc hiếu, hỉ gặp lúc dân săn bắn được đem cho quan, mà ông trông thấy ông vội cho là tục lệ phải dâng, phải cung cấp chăng?

Trong bài ấy, ông nói nhầm hết, tôi đoán rằng ông mới lên đây được vài tháng, hỏi han chưa tường tất, ông vội nói cho nên sai hết, nên tôi chẳng quản lời nói nôm na mà bộc bạch mấy lời để ông và độc giả hiểu rõ, kẻo tưởng lầm cái phong tục của chúng tôi đi. Nếu ông muốn biết cái phong tục xứ này, cần phải biết tiếng Thổ cho nhiều, hoặc tìm người có tuổi, có học thức, ông hãy nên hỏi đi hỏi lại cho rõ hãy nên bàn thì mới đúng được.

Cầm-thị (Sơn-la)

Chứng đau xương,
Chứng mạch máu sưng,
Chứng đau mạch máu tụ lại,
Các chứng đau quả tim.

Mụn sưng ở mạch máu lâu đã 3 năm mà dùng thuốc này trong 1 tháng là khỏi.

NHỮNG LÚC TRỞ VỀ GIÀ *thì thường thấy váng đầu, tức hơi khó thở, hay chóng mặt, nhức đầu, đau thận, đi táo, mệt và buồn khó ở; còn về phần đàn-bà thì kinh chẳng những không điều mà lại có lúc ra nhiều quá thể làm cho ai cũng phải sợ. Những lúc này nên dùng thứ thuốc:*

Dépuratif Richelet

mà các danh sư ở hoàn-cầu điều chứng nhận rằng hay. Dùng nó thì chẳng bao lâu kinh nguyệt lại điều, không có làm đau đớn gì cả. Thuốc này lại rất hiệu trong khi chữa các chứng đau xương, tụ máu ở các huyết-quản và các chứng ở ngoài da như là hắc lào mụn con, nổi mẩn làm cho người nào mắc phải thì ngứa khó chịu lắm:
Thuốc này bán ở các hàng lục hợp to và các hàng thuốc vặt.

RƯỢU
QUINQUINA CUSSAO
Rất bổ
dùng cho những người ốm yếu.
BÁN TẠI
NHÀ
GUIONEAUD FRERES
ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.
2081

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 54

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế
THUỐC ĐAU MẮT
Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt
THUỐC SOLUTION B. của ông HOLBÉ để chữa a-phiến
SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai
Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tơ người Pháp thì mấy có thể mua được.
Gouttes « MÉTHARSINATE »
1 $ 00 một lọ
Thuốc bổ sức: kém ăn-ngủ, mỏi mệt không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bản-hiệu hay lạm:
Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE
Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*
Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *đốc-cò, sổ-mũi*.
Thuốc lao *chỉ người lớn dùng được thôi*
Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc uống — 2 $ 00 lọ 80 viên
thuốc thụt — 0 $ 90 một chai
Chữa các chứng lậu: chẳng kỉ mới hay cũ; uống thuốc cachets antiseptiques và thụt thuốc blennorricide của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được và cả người phải bệnh lậu.
Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ
Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không điều, hay là khi hành kinh đau đến mình mẩy, như đau bụng, gìa con, uống thuốc này đổi màu sẩn lấy lại màu tốt trong mình đỡ hao kém.

BỘ BUỘC THUỐC
BỘ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC
ĐỒ MÔ-SÊ
Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc Citrate và thuốc Bromure
Bán cuộn và bán bao kín
Bán cất và bán lẻ
« THUỐC DÊRẾ »
0 $ 90 một chai 1/4 littre
Trị bệnh giang mai bất kỉ mới hay cũ. Dùng thuốc này rồi thì mất, uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mới chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến cơ sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.
Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn littre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 30 ngang cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu
Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.
Có xe Ô-TÔ cho các quí-khách đi giờ, hoặc đi các tỉnh
Giấy nói số: 280 — hoặc số: 150
Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán 2042

NGÀY NÀO CŨNG CÓ XE THƠ CHẠY
Công-ty **PHẠM-VĂN-PHI**

ĐƯỜNG YÊN LÝ ĐI CHỢ HIẾU
Ở Ga *YÊN LÝ* chạy hồi 8 giờ rưỡi sáng sau chuyến xe lửa thứ nhất ở Bến-thủy và ở Vinh ra.
Ở *CHỢ-HIẾU* (Phủ-Qui) đi hồi 1 giờ chiều đến ga Yên-lý, vừa kịp chuyến xe lửa về Vinh và Bến thủy.

Auto-Postale

ĐƯỜNG VINH VÔ HUẾ
Ở *VINH* đi hồi 4 giờ sáng đến Đông-hà vừa kịp chuyến xe lửa vào Huế.
Ở *ĐÔNG HÀ* ra hồi 8 giờ sáng sau khi chuyến xe lửa thứ nhất ở Huế ra.

Công-Ty chúng tôi xin trình quí-khách biết rằng: kể từ mồng năm tháng giêng tây này, ngày nào chúng tôi cũng có xe chạy chở thơ và hành-khách ở ga Yên-Lý về Phủ-Qui và Phủ-Qui ra ga Yên-Lý. — Ở Phủ-Qui có 3 phiên chợ Hiếu buôn bán sầm uất lắm, các quí-khách buôn bán ở đây đi lại có hàng-hóa gì xin cứ giao cho bản-ty chở, tính giá phải chăng.

Các quí-khách đi lại đường Vinh-Đônghà nên đi xe thơ thì được cẩn thận hơn, nhưng khi lấy vé nên có ý kẻo lầm đi vào xe khác. Muốn khỏi sự lầm ấy, xin liệt quí khách đánh giấy thép trước cho bản ty. Hễ khi bản ty nhận được giấy thép sẽ cho xe ra đón hay là cho người nhà đi đón.

Đường Yên-Lý đi chợ-Hiếu thì đánh giấy thép ra PHẠM-VĂN-PHI Yên-Ly gare; — mà đường Vinh-Đông-Hà thì đánh giấy thép cho PHẠM-VĂN-PHI Đông-ha gare.
2012

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ
Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.
Ở ĐƯỜNG CHAIGNER, SỐ 67, SAIGON
Giá mua đồng niên 5$00
Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh tế rất có ích cho tất cả mọi người.
Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

NHÀ TẮM VỆ SINH
45, Rue du Lac, Hanoi
(*Phố Bờ-hồ, số nhà 45*)
2099

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài duyệt báo biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các liệt quí-ông nào mua thì gửi tiền cho; hễ không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho gọn.

Nhà Bản đồ « TĂM TẮM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

NHÀ MÁY ÉP DẦU
ĐÁNH GIẤY THÉP HUILERIE HANOI
ĐINH-XUÂN-MAI
CÔNG-TY
GIẤY NÓI 824
Phố Đường Mới, số nhà 8, Hanoi
(*Gần nhà thương chữa mắt*)
Có bán đủ các thứ dầu Annam, các thứ khô dầu để bón ruộng;
Giá phải chăng, dầu thực trong sạch.
Lại có mua cả các thứ hạt dầu.
2016

BẠCH-THÁI-BƯỞI
CÔNG-TY
HÃNG TÀU SÔNG BIỂN
TÀU CHẠY PHIÊN khắp các ngọn sông Bắc-kỳ;
TÀU CHẠY VEN BIỂN Bắc-kỳ và Trung-kỳ;
TÀU CHO THUÊ cả chuyến;
TÀU HẢI THUYỀN và sà-lan:
Bản-ty cũng có bao cả hàng hóa xuất-cảng nhập-cảng
Ai cần điều gì xin hỏi tổng-cục tại Haiphong và các phân-ty tại Nam-định,
Hanoi, Tuyên-quang, Việt-trì và Bến-thủy
2005

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN
133, Avenue Paul Doumer à Haiphong

XƯƠNG-TÁN (PHOSPHATES) là một thứ bột vun lúa, giống màu, rất tốt, Vun ruộng bằng XƯƠNG-TÁN thì lúa rồi ra được gấp hai, gấp ba.
Nội chúng tôi tỉnh nào cũng có người đứng ĐẠI-BIỂU
Ai muốn hỏi han gì, xin cứ gửi giấy cho chúng tôi tại Haiphong, 133, Avenue Paul Doumer (Phố Cầu-Đất).
Chúng tôi bán giá như sau này, hàng lấy tại nhà-máy ở Haiphong
23 $ 00 một tấn PH. 19/21. Thứ bột để vun ruộng-chua.
32 . 00 một tấn PH. S Thứ bột này thông dụng cả ruộng chua, ruộng-ngọt
2035

Nº 26

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

HỒI THỨ XI

Vệ-hoán nghe tin *Hoàng-phủ-kính* bị bắt, giật mình kinh sợ, vừa toan giục thuyền tiến lên thì lại bị *Thần-vũ-đạo-nhân* dùng yêu thuật mà bắt nốt. Bấy giờ quân *Nguyên* sợ hãy vỡ chạy, chết hại không biết bao nhiêu mà kể.

Thần-vũ-đạo nhân truyền thu quân về trại. *Ô-tất-khải* tạ ơn mà rằng:

— Nếu không nhờ có quân-sư thì khi nào một trận đánh mà thành-công được.

Thần vũ-đạo-nhân nói:

— Đó cũng là vì việc nước, hà tất phải tạ.

Ô-tất-khải nói:

— Quân *Nguyên* vỡ chạy, đáng lẽ ta nên đuổi đánh mới phải, cớ sao người vội hạ lệnh thu quân?

Thần-vũ đạo nhân nói:

— Ta đã bắt được *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* rồi, hà tất lại còn đa sát làm gì.

Ô-tất-khải nói:

— Quân-sư nói có lẽ phải!

Nói xong, truyền cho quân sĩ đem *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* ra hỏi: *Hoàng phủ-kính* và *Vệ-hoán* để trừng mắt mà đứng quay lưng lại.

Ô-tất-khải quát to lên rằng:

— *Hoàng phủ-kính*! Hôm trước nhà ngươi đâm ta một ngọn kích, ta còn căm tức trong lòng. Ngày nay đã bị bắt, lại còn dám vô-lễ như vậy. Dễ thường ta đây không có một thanh gươm mà cắt đầu nhà-ngươi được hay sao.

Hoàng-phủ-kính và *Vệ-hoán* đều ngảnh lại mà mắng rằng:

— Phiên-cẩu kia! Mày chớ nói càn! mày đã bắt được chúng ta thì cứ đem mà giết đi, còn nói lôi thôi làm chi nữa.

Ô-tất-khải nổi giận, truyền vũ-sĩ đem chém. *Thần vũ-đạo-nhân* ngăn lại, rồi đứng dậy khuyên bảo *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ hoán* rằng:

— Các ngươi chịu chết như thế cũng uổng, chi bằng đầu hàng với ta, sẽ được cùng hưởng phú-quí.

Hoàng-phủ-kính và *Vệ-hoán* đều nói:

— Khi nào ta lại chịu hàng những giống khuyển mã! dầu bị bắt nhưng chẳng bao lâu đại-binh tới đây để đánh báo thù, bấy giờ các ngươi thật chết không còn sót một mống.

Ô tất khải giận lắm truyền cho vũ sĩ mau mau đem ra mạn thuyền mà chém ngay đi. *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ hoán* đều nói:

— Phiên cẩu kia! muốn giết thì giết đi, hà tất phải nổi giận. Kẻ đại-trượng-phu bao giờ cũng coi chết như không

Nói xong, liền rảo bước bước thẳng ra mạn thuyền. Nét mặt hai người vẫn nghiễm nhiên không biến cải. *Thần-vũ đạo-nhân* bảo *Ô-tất-khải* rằng:

— Hai tướng ấy đều là tay vũ-dũng, lại có khí-khái, giết cũng đáng tiếc. Chi bằng ta giải về vương-thành, giam cầm một chỗ, bắt chúng chịu khổ sở, tự-khắc phải hàng. Chúng đã biết hết tình-thế quân *Nguyên*, lại có đồng-liêu của chúng làm nội-ứng thì khó gì mà ta không lấy được thiên-hạ.

Ô-tất-khải nói:

— Giả-sử chúng nhất-định không hàng thì làm thế nào?

Thần-vũ đạo-nhân nói:

— Chúng bị khổ sở, tất phải đầu hàng.

Ô-tất-khải khen phải, rồi truyền cho quân sĩ giải *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* về vương-thành. *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* bị trói vào trong tù-xa, để lên một chiếc thuyền chở đi.

Hoàng-phủ-kính đêm nằm ngẫm nghĩ: Vợ con ta ở nhà nghe được tin này thì lại thương xót ta, biết là dường nào.

Bỗng thấy một vị tiên-nương gọi *Hoàng-phủ-kính* mà bảo rằng:

— Ta đây là Tuần-hải nữ-thần. Ta thương nhà-ngươi có lòng trung-nghĩa, vậy đến đây để chỉ bảo. Số-mệnh nhà ngươi tất phải chịu tai-nạn trong 3 năm. Sau con cái nhà-ngươi sẽ đem quân đến cứu nhà-ngươi về triều, bấy giờ cốt-nhục lại được đoàn-viên, cùng hưởng phú-quí. Nếu nhà-ngươi tham sống sợ chết, biến-cải sơ-tâm thì không bao giờ về được.

Hoàng-phủ-kính vừa toan hỏi nữa thì nghe tiếng chiêng canh, giật mình tỉnh dậy, bấy giờ mới biết là giấc mộng. *Hoàng-phủ-kính* lấy làm lạ mà thuật lại chuyện ấy cho *Vệ-hoán* nghe.

Vệ-hoán nói:

— Quan nguyên-soái đã có cái mộng như vậy thì về sau tiểu-thư và công tử tất đem quân đến cứu.

Hoàng-phủ-kính nói:

— Mộng ảo lấy gì làm bằng cứ. Nhưng kẻ làm tôi nên phải tận trung mới được.

Vệ-hoán nói:

— Quan nguyên-soái nói rất phải!

Từ đó hai người cứ dốc một lòng sắt đá, nhất định không chịu đầu hàng, chỉ đợi quân *Nguyên* đến cứu. Quan Tuần-phủ *Sơn-đông* là *Bành-như-trạch* thấy *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* đều bị bắt rồi, liền dâng biểu vu tấu cho *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* đầu hàng quân giặc, lại dẫn đường cho quân giặc về đánh *Đăng-châu*, rất là nguy-cấp, xin triều-đình phát binh đến cứu, kẻo khó lòng mà giữ được thành-trì. Còn như bọn *Hoàng-phủ kính* đã có lòng phản-nghịch, tưởng nên trị tội.

Bành-như-trạch nghĩ thầm: ta tâu như vậy, chắc *Lưu* quốc-trượng phải bằng lòng. Chủ-ý đã định, tức khắc sai một viên quan đệ biểu tiến Kinh. Lại viết một bức thư riêng sai một người tâm-phúc mật báo cho *Lưu-tiệp* biết trước.

Vua *Thành-tôn* xem tờ biểu, nét mặt tái mét, truyền nội-giám mang tờ biểu giao cho quan Trực-nhật học-sĩ tuyên đọc, để các quan triều thần cùng nghe.

Có mấy vị trung lương đại-thần, đều lấy làm nghi-ngờ, nghĩ thầm: *Hoàng phủ-kính* là bậc anh-hùng, nay đã bị bắt, một là tử-tiết rồi, hai là quân giặc đang giam-cầm, quyết không khi nào lại chịu đầu-hàng để di-lụy đến vợ con. Việc này chắc là quan Tuần-phủ *Sơn đông* nghe lầm, cho nên mới tâu như thế. Tuy vậy mà cũng không ai dám nói.

Vua *Thành-tôn* nổi giận mà rằng:

— *Hoàng-phủ kính* chịu ơn với nước bấy lâu, mà nay dám đầu-hàng quân giặc, lại đưa quân giặc về quấy nhiễu thật đáng giận thay cho đứa phản-nghịch.

Lưu-tiệp tiếp được mật-thư từ trước, đã biết là *Bành-như trạch* mạo tấu, nhưng bấy giờ cũng giả cách quì xuống xin chịu tội mà tâu rằng:

— Muôn tâu bệ hạ, kẻ hạ-thần tiến cử *Hoàng-phủ-kính*, cũng là có tội, xin bệ hạ giao cho đình-thần nghị tội, để về sau không ai dám tiến cử bậy nữa. Còn như cái tội phản-nghịch của *Hoàng-phủ-kính* và *Vệ-hoán* thì nên bắt gia-quyến hai nhà đem ra hành-hình, để làm gương cho kẻ khác.

Vua *Thành tôn* phán rằng:

— Nếu quốc-trượng tiến-cử mà lại trị tội thì sau này còn ai dám tiến-cử nữa. Chỉ có *Hoàng-phủ-kính* làm đến đại thần, ơn vua lộc nước bấy lâu mà dám phản-nghịch, thật đáng trị tội, bắt gia-quyến ra hành-hình. Còn *Vệ-hoán* kia là vô-danh tiểu-tướng, hãy tha tội cho gia-quyến.

(*Còn nữa*).

Vérifié l'insertion Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn *Le Gérant:* NGUYỄN-VĂN-LUÂN